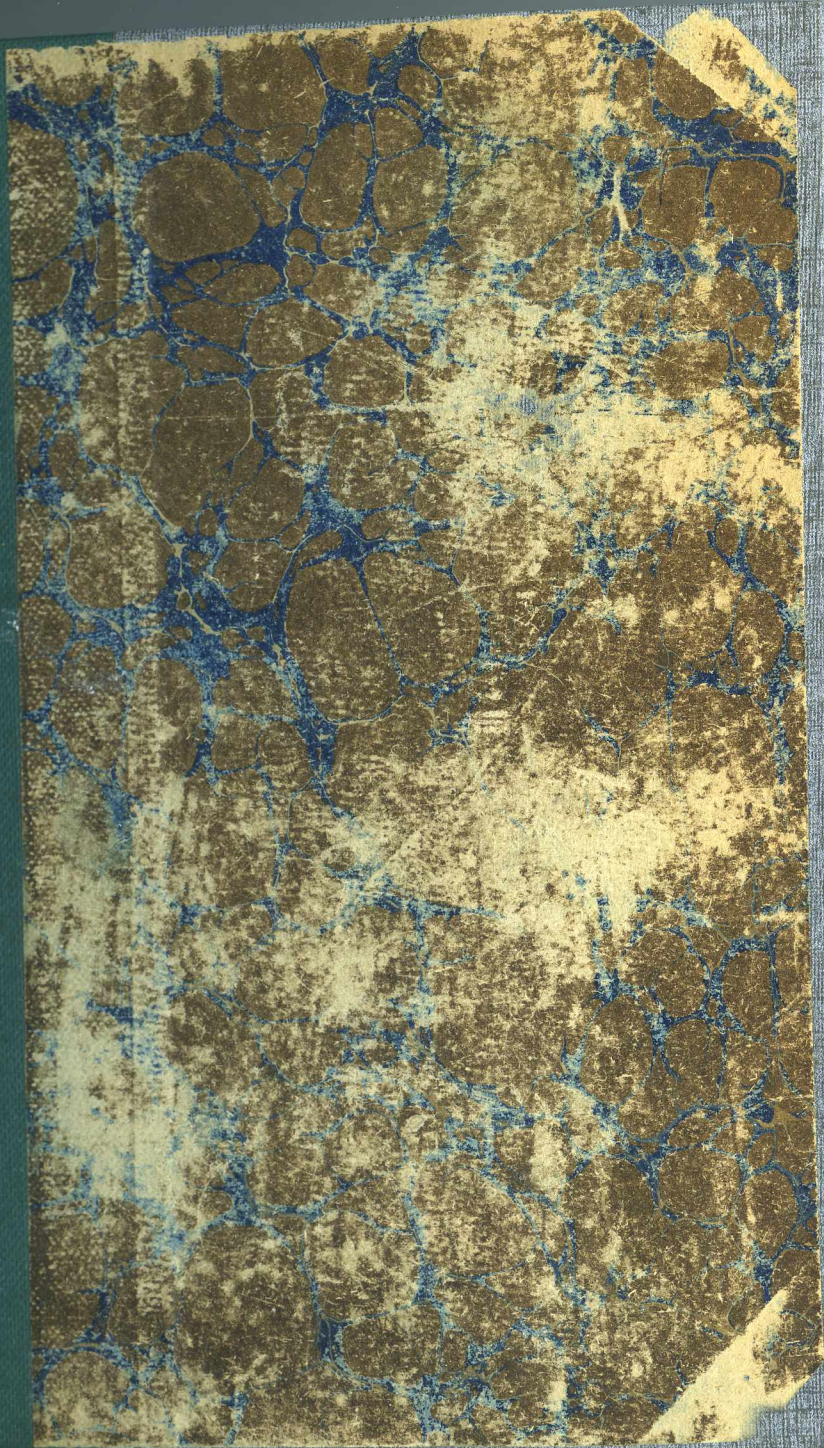

Politikai
röpiratok.

161.

EL A BÉCSI EGYEZSÉGGEL!

161

1446

É L J E N

AZ ÖNÁLLÓ MAGYAR NEMZETI JEGYBANK!

A magyar állami csőd. — A budapesti m. kir. nemzeti bank tervezete. — Minden megyében főbank. — A magyar bank felállítása mint szabadulásunk egyedüli lehetősége. — Az érczalap beszerzése.

IRTA

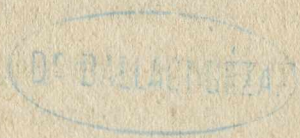
PLATHY ISTVÁN.

HARMADIK KIADÁS.

15.

BUDAPEST, 1877.

METZGER EMIL BIZOMÁNYA.

Kötelességet teljesítünk, midőn azon szörnyeteg elfogadása ellen emeljük intő szózatunkat, mely a „kettős bank“ elnevezése alatt nézetünk szerint újabb tíz évre falja fel pénzügyi önállóságunkat s talán örökre lehetlenné teszi nemzetgazdasági bajaink gyökeres orvoslását. E tervet csak az üdvözölheti a helyeslés tapsával, ki alapos tájékozatlanságban van a magyar nemzet nyomora, szenvedései és ohajai iránt. A nemzet érzi, egyenkint és összevéve, hogy az anyagi bukás szélén áll; ha egyszer anyagilag megbukott, vajjon legfőbb kincsét, alkotmányát mikép fogja fentarthatni?

Nem arrogálunk infallibilitást, midőn a bankkérdés helyes megoldásának kulcsát nyújtjuk tervezetünkben, de

azt hisszük, hazafiui kötelességünk annak, mit a közvélemény hangosan követel, formát adni s lehetővé tenni azt, hogy az előbb utóbb felállítandó független nemzeti bank helyes létesítéséhez magunk is anyagot szolgáltatassunk, ha esetleg azt, mikép a tervezett kettős bank már ezuttal mellőztessék, el nem érhetnők.

Legyen szabad ezek után mindenekelőtt az önálló jegybank elő- és főfeltételeit elősorolnunk; az indokolást, melylyel e feltételek szükségességét bebizonyíthatni véljük, a jelen röpirat végére tartottuk fen.

I. Kívánatos volna mindenekelőtt az erkölcsök helyreállítása minden irányban.

II. A kettős bank tervének elejtésével a magyar törvényhozó testület mondja ki mielőbb, mert joga van hozzá s bár a lajtántuliak nélkül is, ha kell, a magyar önálló bank szükségességét.

III. Mondja ki, hogy miután az eddigi gazdálkodással a rég kívánt valódi cél el nem érhetők, sőt inkább a folytonos nagy mérvben s új és újabb terhek felvételével, az ezek után járó kötelezettségek mindent magát az államtestet is felemészttel fenyegetik — és így a haza sorsa a legkétesebb jövő felé sodortatott: mondja ki bátran, hogy a nemzet ön magától a nemzettesttől teszi a haza oltárára a bankalapot.

IV. Ha lehetett Szerbiában és Muszkaországban hadiczelokra, vajjon nem lehetne-e Magyarországon ily szent czélra belföldi kölcsönt kapni 20 évre? Ezen kölcsön a bankpapirok kibocsátása előtt irányul, a kormány hivatalosan megkeres minden megyét, miként ha a létesítendő nemzeti banktól kölcsönt venni szándékoznak, név és mennyiség szerint rövid határidő alatt terjeszszék be értesítéseiket.

V. Ha ilyképen kisülne azon körülmény, hogy a kölcsönt venni szándékozók a körülbelül 500 milliónyi kölcsön arányát első helyi betáblázások által biztosítanák, más eszközökhöz folyamodni szükség nem merülne fel; ha ellenben a bejelentések csekély quantumot eredményeznének, akkor a kibocsátandó papirok vagy ahhoz aránylag, vagy pedig az országháza a nemzettesthez appellálna, minek folytán önkéntes bejelentési biztosítékot hiszünk nyerni, főleg a nagybirtokos, háztulajdonos és főpapság részéről csakis névleg, hogy a kibocsátandó papirok arányának alapul szolgáljon.

VI. A bank által kölcsönképen kibocsátandó papir pénz kamatlába $2\frac{1}{2}\%$ -tőli ércnem, — 3% -tőli papir és 1% -tőli regie lenne számítva, minden néven nevezendő további költségek u. m. betáblázás stb. — fejében, egyszer-mindenkorra fizet ő kölcsönvevő fél az ország pénztárába alapul 2 frtot ércnemben.

VII. A törvényhozó testület ezen alapra készít egy oly törvényt, mely szerint azon esetre, ha a kamatok a elvett tőkék után pontosan nem fizetnének, — bizo-

nyos rövid határidő alatt minden perlekedés mellőzésével legott a feleken behajtandó lesz.

A kötvények mind egyforma s rövid foglatban mint a váltók szerkesztendőek.

VIII. A magyar önálló bank székhelye Budapest.

IX. Minden megyében egy-egy fiók-bank állítandó, megfelelő kezelők és felelős bizottsági tagokkal.

X. Kölcsönöket eszközöl a bizottság felelős javaslatára — első helyi betáblázások mellett minden földbirtok, házak vagy más biztos ingatlanokra 20 évre a fentjelzett kamatláb feltétele mellett a felvett becsérték — és a fizetendő földadó aránya szerint talán felerészben.

Azonkívül eszközlik a napi kereskedelmi currens forgalmat, a pénzügyintézetek eddigi módja szerint rövid idejű váltóleszámitolásokkal — legfeljebb 7—8% kamatlábal; továbbá elfogad betéteket bizonyos kamatokra p. o. 5%

XI. Mondja ki a törvény egyszersmind eleve, — hogy mindazok, a kik a kamatfizetés feltételeinek pontosan eleget tesznek, a kölcsönvett tőkét a bank letörlesztettnek nyilvánítja, ellenben azokon, kik bármi néven nevezendő ok miatt — a kamatok fizetését pontosan az előírandó szabályok szerint nem teljesítették, magát a tőkét, is legazonnal végrehajtás útján fogja behajtani.

XII. Az ekként befolyandó éves kamatjárulék, az ország pénztárába oly formán tétessék le, hogy szükség esetében, már előbb az állam által kötelezett arany vagy ezüst fizetéseket, avagy beváltásokat eszközölhessen, és pedig

ekképen: 1-ször a felek által egyszersmindenkorra a VIII. §. szerént költségek fejében fizetendő 2%-tőli érc — 100 millió után esnék 2 millió. 2-szor a felek által fizetendő évi kamatjárulék ércben per 2½-tőli 100 millió után egy évre 2 millió 500 ezer.

Minek folytán 20 év elteltével volna az ország pénztárában: a) érckészlet 500 millió után VI. §. szerint 10 millió frt. b) kamatjárulék 20 év 500 millió után 250 millió frt. Összesen 260 millió ércz frt, azonkívül a felek által még 3%-tőli papirkamat fizetés által a kibocsátott papirok is egészen helyre jövéen, az ország megszűnt adósa lenni önmagának is.

Mint hogy pedig az ekképen körülbelül eszközölt és tökéletesen biztosított tőke — az országnak csakis papír s nyomatási költségeibe került, 20 év elteltével Magyarország pénztára a jövő bank biztosítására immár mint nyereség ingyen 260 millió érczérték birtokában lévén, a további operációkra saját maga birna oly alappal, a minővel ez időszerint alig bir valamely állam, a jelen divat szerint mindezen óriási pénztömeget egyes bankárok avagy testületek a tömeg rovására rakják zsebre.

Valamint az országos megyékben alakult fiókbankok évenként a szokásos pénzügyi mód szerint nyilvános számadás, és mérleg kimutatással adnak számot működésökről, — melyek mindenikéből összeállittatik az országos üzlet forgalom és mérleg, és szokott hitelesítése után át tétetik a pénzügyérséghez, innen aztán absolutorium megadása végett letétetik az országházba.

XIII. Miután az ilyforma pénzoperáció keresztülvi-tele, ha nehézkesnek látszik is, nagyobb és biztosabb alapját képezi a banknak s azonkívül transportabilis, és az így is csak részben biztosítékul lekötött vagy letett alapnál, csakhamar kapni fogják papírjainkat legkivált a hozandó törvény szigoru kapcsában; nem csak, de erősen hiszszük is, hogy példánkat legott más országok is fogják követni.

Mert hogy a mai rendszer szerint, p. o. egy társas pénzüintézet, mint a milyen épen maga a szabadalmazott nationalbank is, sajátságos fölényvel birjon az egész állam érdeke és életfeltétele felett akkor kivált, amidőn szabadalma úgy is lejárt, csakis egy könnyelmű és a jövő által elkárhoztatandó mütét kifolyása lehet, egyaránt nálunk és a lajtántul is.

Ugyanis, p. o. a szabadalmazott nationalbank viszonya miben áll? Ép olyan statutumokkal ellátott s így jogosult pénzüintézet, mely részvényeken alapszik, mint az országban akármelyik jogosult pénzüintézet, statutumaikban mindegyiknek a czége jótékonyági gyakorlat stb. tettel azonban a mértékfeletti nyereségi vágy; — loco Bécs ugyan 6%-tólit és provisiót vesz; vegyük azonban, hogy nem a bankalap, de a kibocsátott papirok özöne után szedi a kamatot, tehát körülbelül 24%-tólit, tőle függ, hogy a forgalom hullámzását akként kormányozza, amint azt épen a legkönnyebb módon a maga előnyére ki is zsákmányolhassa, tőle függ, hogy a törlesztésre p. o. váltókra adott összeg lejártakor egészen befizetendő-e vagy

nem, — mely művelet elegendő, ha csak egyszer is létesítessék, hogy a jóhiszemű közönség, amely ugyis uzsorakamataival nem tarthatja fenn befektetéseit, hogy végkép megrontassék: behuzván a forgalmi pénzeket, a kölcsönvevő azon képzeletben, hogy az e miatt beállott zaklatásokból legalább pillanatnyira kitérjen, kénytelen 100%-ra is újból hozzá folyamodni pénzért, habár az jól belátott tönkrejutásával történik is.

Azt fogják hangsúlyozni, hogy lesz elég zavar izraelben a többféle pénzforgalom miatt! Lássuk, minők lehetnek ezen rémképek: 1-ör lesz közös állampapírpénz, amely fizetéképes az állam mind a két részében egyaránt; 2-ör lesz lajtántuli és 3-ör lesz lajtáninni tervezetünk szerint független n. jegybank.

Az igaz, hogy kezdetlegesen az eddigelé e helyzetet uralgó tőke in triqua számos zsoldosaival el fog mindent követni, hogy a szerencsés kifejlődésnek utjába álljon s hogy végvonaglásában a forgalomra zsibbasztólag hasson. — Azonban nézetünk szerint ezen körülmény pro prima intrada, ha fog is mutatkozni, a közös érdek, a kereseti törekvés, a megélhetési mód, a csakhamar a tőke által par force támasztott differentiákat önmagától elenyésztí; legkivált, ha az alakítandó bankpénzek mind két államban (ami igen könnyű dolog volna) egy kaptárára t. i. a körülbelül általunk elsorolt mód szerint birtokokra fektetve a bankalap biztosítékát eredményeznék, mind a két államtestben. — Mindenkinék személyes érdeke, az üzlet folytonos mindennapisága hozza magával,

mely nem szünetelhet, és ha mégis valami különös daczból a lajtántuliak — p. o. felzaklatva kezdetben, tegyük a tőke által, — árucikkeikért vonakodnának a mi forgalmi jegyeinket elfogadni, úgy a védegyelet önmagától keletkeznék, avagy mi is ugyanazt tehetnők velök viszont; ez eset azonban tekintve alaptalanságát soha, de soha elő nem fordulna. A népnek egymás között mindig egyenlő csere érdeke lévén a világ kezdetétől — szivesen tartja egyik a másikáét tiszteletben — legkivált, ha a bank becsületes szándéka mellett csak nálunk is fizetés képesek a hitelbirók.

Ha a jelenlegi nationalbank alapját vizsgáljuk, mely körülbelül 90 millió alap, 18 millió tartalék tőke, az ezen alapra forgalomba bocsátott papírösszeg mintegy 300 milliót tesz, avagy Oroszország 200 milliónyi alap mellett 760 millió papírt forgat, önként merül fel azon kérdés, hol van itt az annyira hangsúlyozott forgalmi biztosíték? — S mégis papirjaik mindenütt fizetéképesek; egyébiránt ha a lajtántuliak az ilyen módon czélzott dologról a sajtó útján is kellőleg felvilágosítatnának, e jelen bankok aligha meg nem macskazenéztetnének, nagy tüntetések közepett tapasztalhatnák az ellenkezők bebizonyítását, már csak azon indokból is, hogy ha p. o. egy társaság mint vegyük a szabadalmazott nationalbank kevés alapjával hitelnek örvend s papirjait elfogadják, mennyivel inkább szivesebben fogadnák viszontlagosan — egy maga az állam és fejedelme paizsa alatti — ahhoz teljes elsőhelyi betáblázott biztosíték mellett álló bank papírpénzét.

Azt is fogják hangsúlyozni, hogy ez esetben majd az ércpénz a forgalomból egyszerre eltűnik; azt vagyunk bátrak kérdezni, hogy hát a forgalomban jelenleg van-e ily pénz? de épen csakis így lesz bőven elannyira, hogy a papírpénz kapósabb lesz, mint az érc s kapósabb mint valaha, a mennyiben a körülmények csakhamar eddigi rab-ságban tartott rétegeikből ki fogják ugrasztani, mihelyt láblóginyálva mint eddig az alapnál jövődöben önma-gától nem szaporodik, holott-holott ez időszerint az aranykák ahhoz szoktattak.

Az is igaz, hogy az állam eddigelé hogy ne mond-juk kréta nélküli gazdálkodása következtében, ez idő-szerint oly kötelezettségeket vállalt magára, a melyeket továbbra is teljesíteni becsületbeli dolog lévén, továbbra is teljesíteni a jövőben is feladata, ilyen p. o. a 32 millió quota, 2-or a vasuti 54 milliónyi kölcsön, 3-or a 150 mil-lió kincstári utalványok, 4-er a 16 milliónyi vasuti sub-ventiók; mindezen összegek nekünk papirokban adattak, az állam pedig arany-ezüstben kénytelen az esedékes ka-matok fizetését teljesíteni.

Már pedig, ha vesszük és amint mi fentebbi bank-tervezetünkben kimutatók, hogy p. o. az állam csak $5\frac{1}{2}$ -től kamatot vesz feleitől, a tőkét nem is követeli vissza, (a nationalbank részvényesei által per részvény után befize-tett örzstőke 60 frt 150,000 részvény után, összesen tehát 90 millió osztaléka részvényenként pro 1875. 50 frt és így minden évben majd kifizeti magát a törzsbevétel), az állam mégis 20 év elteltével 260 millió ércz birtokába

jön; elképzelhetjük, hogy a midőn mind ezen óriás összeget másnak, tehát hozzá egyeseknek, egészen idegeneknek amidőn fizetjük, mily óriás összeget nyernek azon papírokért, tehát ugyszólván semmiért, amelyeket nekünk adtak s a melyekért mi adott papírjaik visszatérítése mellett ércz-kamatokat teljesítünk.

No de minthogy ezuttal a dolgon már segíteni nem lehet, az eddigelé elvállalt kötelezettségnek eleget tenni kell, azon kérdés merül fel, hogy hát hol vesszszük az esedékes kamatok fizetésére szolgáló ércznemet? — könnyü volna ugyan a válasz, ha ezen kérdésre tisztán csak azt is felelnők, a honnan eddig; szerintünk azonban megpróbáljuk számokkal kimutatni.

1-ör. Magyarország bányaműveleteiből, melyek jelenben igen primitiv állapotnak örvendnek, megkettőztett termelés által szerzünk három annyit, és így ez körülbelül 2 millió 500 ezer papírpénz.

2-or. Minden a forgalomba bocsátott 100 millió papírpénz után esedekés $2\frac{1}{2}$ -téli érczkamat járuléka 2 millió 500 ezer forint, és így a hány 100 millió papírpénzt bocsátanánk is ki, az ország érczkamat járuléka, a betáblázási ércz illetékkal egyetemben évente körülbelül 10 millió érczpénzt biztosítana, a mely összegből, az állam által elvállalt érczkamat fizetések bőven kitelvéni, még ez ország kincstárában felesleg is fog mutatkozni.

Mindezekből világosan kitűnik, hogy nem mindegy az, hogy akár egy szabadalmazott társaság, akár maga az állam adjon forgalmat, s ezt leginkább hangsúlyoznunk

kell, mert azt, amit a forgalmért fizetünk, ha az állam maga lesz a bankház, neki fizetünk, s az abból eredő nyereség közös mindnyájunké. A nationalbank ezidőszerint 150 ezer részvénye 90 milliónyi alappal évente 10 milliónyi tiszta jövedelmét felülhaladja, mely összeget esetleg az állam maga magának szépen megtakaríthatná, ha elavult és elfogult balítéletü nézeteivel ez ügyre vonatkozólag felhagy.

Nem megfordított fogalom-e, hogy a valami, tehát a föld, a melyen maga az állam is áll, a melyből minden ami csak van, volt, s ami valaha lesz, innen származik, következésképp maga az ércznem is, s ez mégis több biztosítékot képvisel képzeletileg mint maga az anyaföld; — tehát az egyéni, és ebből kifolyólag az egyetemleges birtok? Az uzsora, de maga a privilegiált bank is bir oly finom érzékkel, hogy jó nyereség és bekeblezett biztosíték mellett ad biz az szívesen: hát maga az állam, amely még azon előnnyel is bir, hogy végre maga magának alkothat megfelelő és szigorú végrehajtási törvényeket, incompetensnek hiszi magát a bank felállítására?

Valóban szájalomra méltó egy dolog, hogy eddigelé is tengődni voltunk kénytelenek — még inkább szájalomra méltó az ugynevezett finans-operateurség! — A folytonos új finansoperatiók, amelyek eddigelé könnyebülesi helyzetet ugyan teremteni képesek nem voltak, az országot a végelpusztulás örvényére jutatták.

Hiába habozunk, kapkodunk ide-oda, előbb-utóbb, miután már közönséges eszközök úgy sem segíthetnek

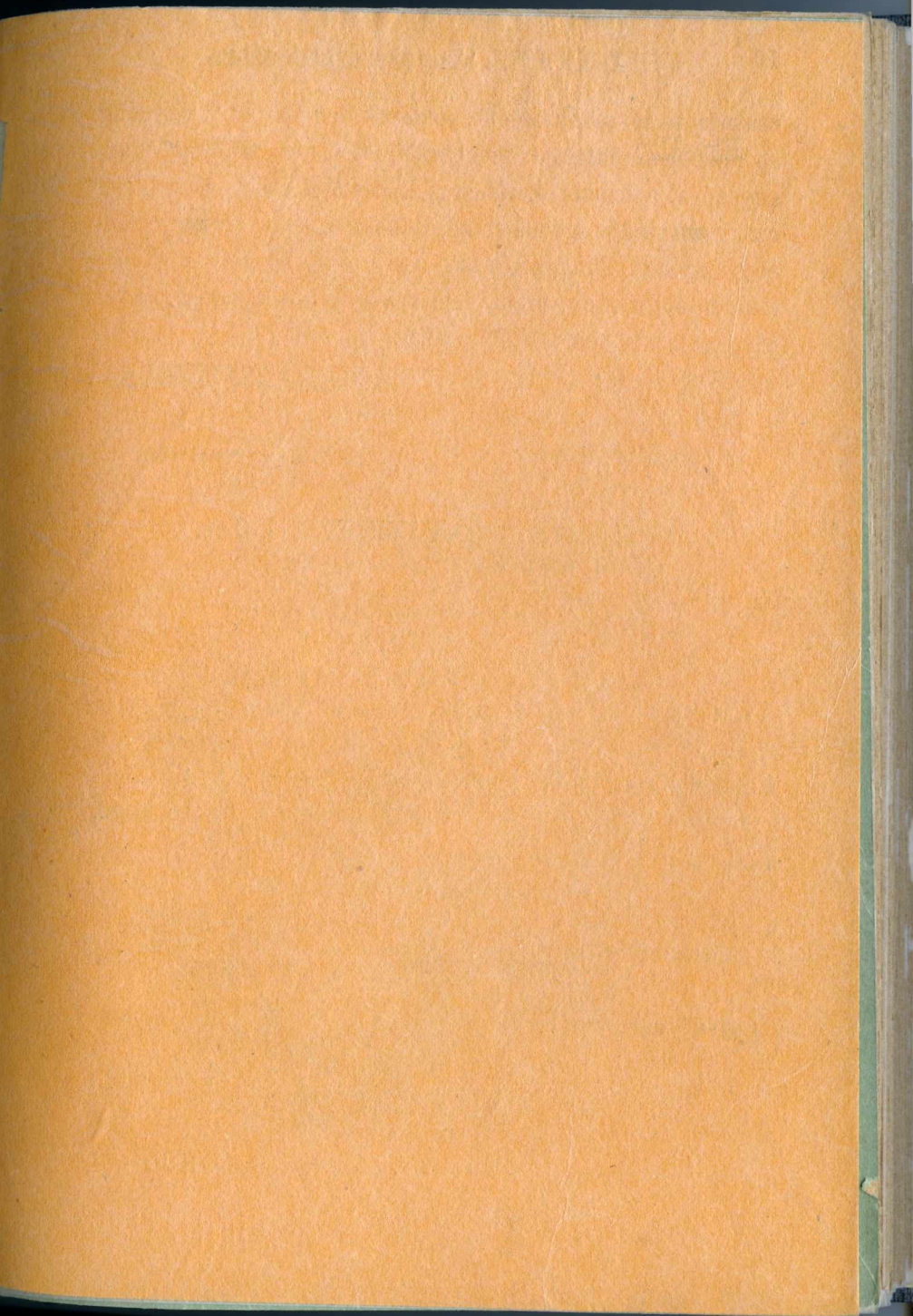
rajtunk többé, le kell térnünk még ideje korán az eddigi kényelmes utról, a folytonos kolduskodásról, és más, célirányos utra kell térnünk, egyszóval az eddigi divattal, szokásokkal épen úgy, mint a régi mérőrrendszerrel tévünk, szakítanunk kell, és így, ha egyelőre meglepetés tárgyát is fogja képezni a világ előtt, hanem szükségképen egy új korszakot teremtünk, daczára az előítéleteknek, a melyekkel mindenképen megküzdeni ugyis kénytelenek vagyunk.

Azon nézetünknek adunk még befejezésül kifejezést miszerint csakis ezt hisszük egyedüli módnak, hogy azon kinárból, melybe jutánk s melybe az eddigi éretlen avagy helytelen pénzügyi politika juttatott, végleg kiszabadulhassunk, és pedig oly szerencsésen, hogy még könnyelmű multunk, miatt sem volna az ország compromittálva. Azonkívül horderejét, jótékony hatását, megérezné legott először a már tönkre jutott földbirtokos osztály, másodsor a községek egyetemlegessége, harmadszor a munka, negyedszer az ország adóképesége; a földbirtokos osztály menekülne az uzsorától, a községek helyreállítanák birtokaikat, ami ismét az anyahonnak megmérhetlen productiv hasznot hozna s végre a hasztalanul hozott törvény compromittálása nélkül megszűnnék az uzsora, és vele a könnyelmű életmód, megszűnnék a tőke uralma és hallatlan arányban kényszerülne gyárak, vasutak és egyéb vállalatok után nézni, mi által ismét megmérhetlen pénz jövéne a forgalomba, új életet hozna; és mindenesetre miután a haza iránti szeretetet s ha kell a lelkesülést

csak is a jó módban élő polgárok lehelhetik, az ország és fejedelem hatalma megbecsülhetlen magasságig nőne, egyszóval a nemzet életében új korszakot alkotna, és végre csakis de csakis így lehet képzelhető azon hazafias jóslat, mely szerint Magyarország lesz; — ismételjük hiába minden alkotmány, hiába való lesz nagy hazánkfiái műve, Magyarország mint önálló ország egyedül boldog csak is így lehet.

DE BALLACI GÉZA

METZGER EMIL könyvkereskedésében

Budapesten, a nemz. színház bérházban megjelent és kapható:

Kri-Kri naptár az ideges évszázad 77-ik esztendejére
sírva, kaczagva írta **GIL BLAS.**

Ára 80 kr.

Az első kiadás egy nap alatt fogyott el.

A KIS MENYECSKE.

Operette 3 felvonásban. — Fordította **RAKOSSY JENŐ.**

Ára 40 kr.

CARMEN

opera meséje.

Írta Gr. **SZERÉNYI VILMA.**

Ára 10 kr.

A VARÁZSFUVOLA.

Dalmű négy felvonásban.

Zenéjét szerzette

Mozart Amadé.

Ára 25 kr.

IFJUSÁGI KÖNYVTÁR. 2 kötet.

Írta **Csiszér-Ugróczy Ida.**

Tartalmaz: Humorisztikus elbeszélékeket, novellákat stb. 12—18 éves fiúk
és leányok számára.

Ára mindkét kötetnek 2 frt helyett 1 frt.

BUDAPESTI EMLÉK

album 18 igen csinos fénykép: Múzeum, Akadémia, Színház, Lánchíd stb.

Ára 80 kr.

Kossuth Lajos és fiai levelei

a magyar nemzethez.

Nagy 8-rét.

Kossuth és fiai könyomatú arcképével.

Ára 1 frt.

NÉMETH,

Magyarország fali térképe.

2 nagy lap.

Ára 6 frt 50 kr. helyett 2 frt.

Német nyelven:

Wesen und Geschichte der Freimaurerei von Dr. L. LEWIS.

3-te Auflage 2 fl.

**Enthüllungen aus der Freimaurerei! — Die Bedeutung des
33-ten Grad's**

(Souverain grand inspecteur General.)

von CH. E. ROHNER.

50 kr.

Nyomatott Szentkirályi és Treutnérnél (hatvani-utca 2. sz., régi postapülletben).

